

Citation style

Pánek, Jaroslav: Rezension über: Klemens Unger / Peter Styra / Wolfgang Neiser (eds.), Regensburg zur Zeit des Immerwährenden Reichstags. Kultur-historische Aspekte einer Epoche der Stadtgeschichte, Regensburg: Schnell & Steiner, 2013, in: Český časopis historický, 2014, 1, S. 166-167, DOI: 10.15463/rec.1189720787

český časopis historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

Evropy, přičemž lze předpokládat, že většina informací procházela Moravou a mohla i tam mít své recipienty. Kromě pečlivě zpracované edice a výše komentované studie má kniha ještě jednu přednost, že totiž v přílohách přibližuje velmi dobře vybranou ikonografii doby Zikmunda III. Vasy.

J. Pánek

Regensburg zur Zeit des Immerwährenden Reichstags. Kultur-historische Aspekte einer Epoche der Stadtgeschichte

Herausgegeben von Klemens UNGER, Peter STYRA und Wolfgang NEISER.
Regensburg, Verlag Schnell & Steiner 2013, 327 s., ISBN 978-3-7954-2807-5.

U příležitosti 350. výročí zřízení stálého říšského sněmu v Řezně uspořádalo tamní Historické muzeum výstavu „Von Prinzen, Bürgern und Hanswurst...! Regensburg zur Zeit des Immerwährenden Reichstags“, věnovanou dějinám města Řezna v období existence stálého říšského sněmu, který byl vedle říšského komorního soudu a prestižní hodnosti římsko-německého císaře v posledním období existence Svaté říše římské jedním z nemnoha pojitků tohoto nadstátního útvaru. Mnohem trvalejší hodnotu než samotná výstava má ovšem rozsáhlá publikace, která byla současně vydána a jež kromě důkladného katalogu exponátů přináší soubor dvaceti statí o této tematice.

Hlavním cílem publikace je ukázat, co znamenalo konání říšských sněmů pro Řezno a jaké prostředí naopak město poskytovalo sněmovníkům a jejich početnému doprovodu. Většina článků je proto věnována životu ve výstavném městě, které se na 143 let stalo jedním z center politického a diplomatického, ale i kulturního dění v Evropě. Vyznačovalo se soužitím usedlých měšťanů, šlechtických sněmovníků a úředníků, což nadprůměrně zvyšovalo nároky na společenský život a na uspokojování náboženských potřeb osob různých stavů a rozdílných konfesi, ale zároveň vytvá-

řelo zvýšené nároky na divadelní a hudební produkce, na literární tvorbu a dokonce i vědeckou činnost (zájem o geografii, matematiku, astronomii, meteorologii atd.). Zvláštní zmínku si zaslouží studie o zasedacích prostorech sněmu na řezenské radnici, o architektuře a mecenátu, reprezentaci a dvorské kultuře, o divadelních představeních, slavnostech, pohostinských službách a stravování. Vzhledem k centrálnímu postavení knížecího rodu Thurn-Taxisů jakožto ceremoniálních zástupců císaře a zároveň držitelů úřadu říšského generálního poštmistra je věnována značná pozornost šíření novin i jiných zpráv a postavení Řezna jakož mezinárodně důležitého zpravodajského centra.

Samotná problematika sněmovnictví není sice vysouvána do popředí, ale přece jen se objevuje v několika studiích o raně novověkých řezenských sněmech, a to v retrospektivním záběru hluboko před vznikem stálého sněmu. Jde mj. o méně frekventovanou, ale z komunikačního hlediska zásadní problematiku jazyka a dorozumívání mezi účastníky sněmu, kteří hovořili velmi rozdílnými a navzájem těžko srozumitelnými dialekty. Katja Kessel dospívá ke zjištění, že již od 16. století sehrávala významnou úlohu sněmovní usnesení, na jejichž formulaci se podílela řada sněmovníků a jež ve své tištěné podobě (pravděpodobně určované tiskařem) zdůrazňovala nadregionální prvky a ovlivňovala vývoj standardního jazyka. Několik autorů se vrátilo k otázce po povaze říše a významu stálého sněmu. Martin Löhnig se postavil proti podceňování těchto institucí, zvláště v období do poloviny 18. století, a přiznal stálému sněmu úlohu konsolidačního činitele v jedinečné federální organizaci říše. Za zmínku stojí rovněž téma konfesijních konfliktů a snah o jejich řešení na sněmovním fóru (Klaus Unterburger).

Výklad doprovází množství skvěle reprodukováných dobových vyobrazení, jež umožňují studovat různé aspekty středoevropských dějin raného novověku, od skladby sněmovních zasedání a vzezření zahraničních poselstev

přes dobové portréty až po veduty Řezna, architekturu a rozmanité doklady hmotné kultury. Rozsáhlá bibliografie přináší užitečný výběr z literatury k německým dějinám 17. a 18. století, ale zároveň odkazuje na historii raně novověké diplomacie. Celá publikace přináší poučení a pramennou dokumentaci k mnoha stránkám života v raném novověku a zároveň se stává jedním z podkladů pro srovnávací dějiny stavovství a parlamentarismu ve střední Evropě.

J. Pánek

19. a 20. století

Zuzana ČEVELOVÁ

Gender, víra, manželství v „dloubém“

19. století. Možnosti interpretace

katolických normativních pramenů

Pardubice, Univerzita Pardubice 2012, 244 s.,
ISBN 978-80-7395-487-1.

Již podtitul publikace napovídá, že se Čevelová ve své disertaci opírala zejména o katolické normativní prameny, jejichž podrobnou formální i obsahovou charakteristiku přináší v první části své práce. Největší pozornost je zde věnována modlitebním knihám, neboť byly hojně rozšířenou četbou. Přehled ukazuje, jak často byly modlitební knihy vydávány a jak se jejich obsah proměňoval v závislosti na proměně společnosti v čase, ale třeba i na autorovi. Dalším využitým typem pramenů jsou katolické časopisy. Ty, které byly určeny laické čtenářské obci, plnily funkci normativní literatury, existovaly však také časopisy určené přímo duchovním, v nichž se z teologického i pastoračního hlediska mimo jiné rozebíraly nejrůznější aspekty vztahu muže a ženy. Dalším využívaným typem pramenů jsou pastorační příručky, které autorka chápe jako „pramen poznávání každodennosti života katolických věřících ve farnostech“ (s. 67.) Čevelová využívá ještě zpovědních zrcadel, o něž se duchovní opírali při vykonávání svého úřadu

zpovědníka v praxi. U každého z pramenů ukazuje autorka možnosti a meze jeho využití v oblasti gender history. Již z podstaty této kapitoly vyplývá její popisnost.

Obsáhlejší část monografie vychází z kritiky výše uvedených pramenů. Autorka věnovala velký prostor především panenským a mládežnickým ctnostem, jež měli adepti na manželství splňovat podle představ katolické církve. Při porovnání těchto dvou částí vychází najevo, nakolik se dobové genderové konstrukty odlišovaly. Dívka měla mít „sedm panenských P“ (pokora, pobožnost, počestnost, pracovitost, přívětivost, měla být pěkná a při penězích), pro muže platily jiné standardy (svědomitost, střídmost, spravedlnost, statečnost, snášenlivost, službovolnost, starostlivost, skromnost, svatost, stálost). Zatímco řada modlitebních knih byla určena ženám či obsahovala modlitby jim určené, objevovalo se jen málo podobné produkce pro muže. Existenci dvojí morálky potvrzuje skutečnost, že při případném porušení náboženských i společenských norem ze strany mužů nebyval poklesek hodnocen tak přísně jako v případě žen.

Velká pozornost je věnována pastoraci snoubenců. Úkolem kněze bylo nejen zjistit případné překážky sňatku a připravit nastávající manžele na společný život. Duchovní měl také zjistit, zda snoubenci neporušili šesté přikázání, případně není-li nevěsta těhotná. Musel to však činit natolik opatrně, aby mladým lidem neprozradil více, než dosud věděli. I po sňatku zůstával kněz důležitou osobou, neboť vykonával zpověď a nezřídka byl nucen pomoci při řešení nejrůznějších problémů. Jeho význam se posílil v době platnosti konkordátu.

Práce Zuzany Čevelové je inovativní hned v několika směrech, počínaje výběrem a způsobem interpretace pramenů. Skutečnost, že je na celou problematiku nahlíženo především prizmatem římskokatolické církve, je podmíněna výběrem pramenné základny. Ve srovnání s jinou českou historiografickou produkcí využívá autorka poměrně hojně internetových zdrojů. Také skloubení historio-